

Økonomiske prognoser set fra Kvægtorvet

Af Carl-Johan Dalgaard og Henrik Hansen. Begge Lektorer ved Københavns Universitet og økonomer.

Jagtsæsonen er igen gået ind på økonomerne. I forbindelse med konferencen "Copenhagen Consensus" har det ikke skortet på allehånde udmeldinger fra ikke-økonomer om, hvor ufattelig lidt økonomer ved om udviklings- og miljøproblemer, og hvor ubrugelige økonomers beregninger i øvrigt er. I tirsdagens TV2 nyheder (kl. 19) fik økonomstanden i almindelighed, og Velfærdskommissionen i særdeleshed, endnu en knaldende lussing. På godt 2 minutter fastslås det, at økonomernes prognoser i bund og grund er udtryk for gætteri, der i praksis ikke er mere pålidelige end en rusttæret Skoda fra midt-80'erne. Indslaget er så bemærkelsesværdigt, at det fortjener en kort gengivelse til glæde for de, der ikke havde chancen for at se det.

TV2 nyhedernes konklusion bygger på to "ekspertudsagn" og to eksempler på fejlslagne prognoser. Ekspert nummer 1 er historikeren Søren Mørch. Som historiker er Søren Mørch næppe unødigt belastet med viden om hvordan "prognoser" i praksis udarbejdes. Til gengæld kan Mørch berette, at han i mange år har delt kantine med diverse økonomiske vismænd. Det er en nærliggende tanke, at han derigennem har fået opsnuget, at "det er gået galt alt sammen"-- prognoserne altså. Ekspert nummer 2, Torben Bo Jansen (direktør for center for udviklingsteknologi og forfatter til bogen "Danmark om ti år - ti brikker til et nyt billede") er fuldstændig enig, for "det gale er at man kan have den mentale indstilling, at man kan lave prognoser". Efterfølgende, med direkte sigte til velfærdskommissionens arbejde, annoncerer Torben Bo Jansen, at der i fremtiden vil være robotter der producerer robotter, hvorfor problemet sandsynligvis ikke bliver mangel på arbejdskraft, men snarere hvad vi skal lave når der ikke er noget at lave! Mens vi funderer på, om der monstro her foreligger en prognose, iler vi videre til hoved eksemplet: Ifølge TV2Nyhederne anslog Vismændene i 80'erne at befolkningen frem mod år 2000 ville være stort set uændret. Pinligt, lyder det i udsendelsen, siden vi faktisk i dag er 25 % flere. 1. Januar 1988 var der rundt regnet 5.129.000 indbyggere i kongeriget Danmark. Ultimo 2000 var dette tal steget til 5.330.000 personer. Det er vist kun på kvægtorvet dette udgør en stigning på 25%. Det er nærmest ubegribeligt hvor meget vās der kan presses sammen på 2 minutter og 32 sekunder.

Det mest kritisable ved indslaget er dog ikke den uhyre tendentiøse behandling af problemerne ved fremstilling af prognoser, men derimod den utilslørede og åbenlyst grundløse tilsværtning af velfærdskommissionens arbejde, idet velfærdskommissionen *slet ikke har forsøgt at udarbejde en prognose!* Hvis TV2 nyhederne havde ulejliget sig til at rådføre sig med en økonom,

ville denne ganske givet have berettet om forskellen mellem en *prognose*, og en *fremskrivning*. Hvor prognosen ganske rigtigt sigter mod at *forudsige* den egentlige (økonomiske) udvikling, er fremskrivningen blot en mekanisk konsekvensberegning. Den prætenderer *ikke* at give et bud på, hvad fremtiden *vil* bringe. Det eneste fremskrivningen giver os i nærværende sammenhæng er konsekvenserne for statsbudgettet af en forandret befolkningssammensætning, hvis intet andet forandres i samfundet – herunder den førte økonomiske politik. Det viser sig, at en sådan udvikling, hvis den faktisk materialiserer sig, vil lede til et hul i statskassen. Politikernes opgave er så at afgøre, hvordan denne udfordring imødegås. Det tude således være klart at der *intet* er i fremskrivningen, som forudsiger at skatterne *vil* stige endsige, at det offentlige service niveau *vil* blive forringet. Om slige forandringer (eller helt andre) finder sted, er et langt stykke hen ad vejen op til politikerne, og derigennem befolkningen.

I sidste ende kan det være at politikerne vælger at gøre ingenting. For måske vil nogen af de ting der er ”holdes lige” i fremskrivningen ændre sig i en, for statsbudgettet, umådelig gunstig retning. Måske finder vi hidtil ukendte oliereserver i Nordsøen, der styrker indtægterne; måske holder folk op med at blive syge, når de bliver gamle; måske holder danskerne (af sig selv) op med at trække sig tilbage fra arbejdslivet i samme tempo som i dag osv. Men det vil nok være at hænge sin hat på en meget optimistisk *prognose* for hvad fremtiden vil bringe. Mens vi venter på en sådan prognose, bør man nok tage Velfærdskommissionens fremskrivning alvorligt—også på Kvægtorvet.